

Лілія Гиренко

Управління з питань гуманітарної, соціально-культурної сфери та освіти, Дніпропетровська обласна рада, Україна

ВИМІРЮВАННЯ ГОТОВНОСТІ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА ДО ТРАНСФОРМАЦІЇ СОЦІАЛЬНОГО СТАТУСУ МОЛОДІ: ВПЛИВ НА ДІЯЛЬНІСТЬ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Liliia Hyrenko

Department of Humanitarian, Social and Cultural Affairs and Education, Dnipropetrovsk Regional Council, Ukraine

MEASUREMENT OF UKRAINIAN SOCIETY'S READINESS TO THE TRANSFORMATION OF YOUTH'S SOCIAL STATUS: THE INFLUENCE ON THE ACTIVITIES OF LOCAL SELF-GOVERNMENT

The article analyzes the social role of youth in the public administration at the local level, especially at the level of local self-government. Issues of decision-making with the participation of young active citizens, in particular, young women, are considered. The social status of youth and the readiness of Ukrainian society to change its role in public life are researched. The results of the measurement of such influence and social effect are presented. The degree of access and awareness of young people about institutional mechanisms for the implementation and protection of their interests and rights, as well as involvement in the development and adoption of decisions in local self-government is determined. Recommendations were developed and trends of local self-government activation concerning the involvement of young people into the development and implementation of public administrative initiatives were identified.

Keywords: local self-government, social status of youth, institutional mechanisms for the realization of rights and interests, involvement of young people in decision-making in public administration processes.

Визначення проблеми. Актуальність молодіжного питання на сьогоднішній день підтверджується реалізацією державної молодіжної політики, увагою держави та місцевої влади до форм та засобів підтримки молодих українців у намаганні самореалізації – професійної, соціальної, економічної. В умовах розвитку ринкових відносин спостерігається тенденція заміни патерналістського підходу на ринковий в усіх сферах суспільного життя, що означає суттєву зміну соціально-економічних умов. Це свідчить про необхідність переходу від турботи та піклування держави до створення умов для самостійного, індивідуального розвитку молодої особи та можливості реалізації її інтересів за допомогою самоврядних молодіжних організацій. Метою діяльності таких молодіжних організацій може стати донесення ідей, пропозицій, інтересів молоді до органів влади. Цей факт зумовлює потребу перегляду соціальної ролі молоді в управлінських процесах, владі та політиці на місцевому рівні з боку держави.

Активізація молодіжних громадських та волонтерських організацій пов'язана серед іншого намаганням вплинути на вирішення суспільно значущих проблем, покращуючи як самі відносини, так і взаєморозуміння в суспільстві. Отже, можна констатувати об'єднання та спрямованість зусиль на інтеграцію та консолідацію суспільства, створення спільних ціннісних основ, що належать одному поколінню. У таких умовах питання трансформації соціального статусу та соціальних ролей молоді в управлінських процесах набуває особливої ваги з огляду на комплексні реформи в державі. Соціальний статус вже визначається не роллю реципієнта, а, скоріше, роллю активного суб'єкта

інновацій. З огляду на спільність ідей, цінностей та поглядів такого колективного агента змін його можна розглядати як потужний ресурс для ініціювання та впровадження модернізаційних реформ, особливо на місцевому рівні.

З вищевикладеного логічно витікає необхідність приділення особливої дослідницької уваги вимірюванню готовності українського суспільства до змін, ініційованих молодим поколінням громадян, що тягне за собою і зміну соціального статусу молоді, молодіжних організацій, зокрема. Дане питання актуалізується з огляду на ціннісні настанови різних соціальних груп, що належать різним політичним епохам, та ступеня докладання зусиль щодо покращення місцевого управління, а також у контексті пошуку нових організаційних форм діяльності в сфері місцевого самоврядування.

Огляд наукової літератури та останніх досліджень за проблематикою. Аналіз публікацій і досліджень проблем молоді, формування та реалізації державної молодіжної політики умовно можна розділити за такими напрямками, як: умови формування особистості системою вищої освіти, освітніх інновацій та професійного розвитку (В.Астахова, А.Ручка, О.Якуба, О.Піменова, А. Яковенко, О. Бутуліна, О.Голіков, Т.Тарасенко, Л.Гук); реальні умови та можливості молоді на ринку праці, працевлаштування, демографічний портрет, економічна активність, соціально-матеріальне становище (Е.Лібанова, О.Абашина, Д.Дмитрук, С. Оксамитна, Л. Малиш, М. Хмелярчук); формування та реалізація державної молодіжної політики, молодіжна робота на місцевому рівні, молодіжна політика в умовах децентралізації (О.Балакірева, Т.Бондар, Є.Бородін, Ю. Галустян, Р.Левін, Т.Окушко, Ж.Петрочко, І.Кульчій, Т. Лебедін, М.Перепелиця, М. Головатий, О. Яременко, В.Головенько, І. Ільїнський, В. Криворученко, О.Каретна, О.Кулініч); молодіжна політика в контексті євроінтеграційних процесів (М.Канавець, Н.Федоренко, Р.Сторожук, І. Нестайко). Розробленість проблематики свідчить про значну дослідницьку увагу до вищевказаних питань, проте слід констатувати той факт, що досі залишається невизначеною позиція представників суспільства та самої молоді щодо пошуку шляхів та можливостей безпосереднього впливу на розробку та прийняття управлінських рішень, формування управлінських процесів зокрема, представниками молоді, особливо на рівні місцевого самоврядування в умовах децентралізації.

Мета статті полягає у визначенні ступеню впливу молоді на діяльність органів місцевого самоврядування та вимірювання готовності українського суспільства до трансформації її соціального статусу, зокрема в управлінських процесах локального рівня.

Виклад основного матеріалу. Станом на березень 2018 року за даними Євростату 3,5 млн молодих людей віком від 15 до 24 років були безробітними в країнах ЄС. Водночас згідно з даними Євробарометру станом на січень 2018 року близько 31% молоді було залучено до волонтерської діяльності. Більшість молодих людей (64%) активно голосувала на останніх виборах: місцеві вибори – 44%; національні вибори – 43%, регіональний рівень – 31%¹. Це підкреслює значущість молодіжного питання в країнах ЄС та визнання його впливу на суспільно-політичне життя в цілому.

Відповідно до результатів досліджень, проведених в межах глобального молодіжного проекту U-Report² у період з грудня 2017 року по лютий 2018 року, опитування «Волонтерство» (січень 2018 р.), було встановлено, що серед українських респондентів віком 14 – 34 роки волонтерською діяльністю займалися 38 %, при чому мотивацією визначено позитивні зміни у суспільстві – 42, 3%, отримання додаткового знання, навичок, вмінь – 32,8%, нові знайомства – 22,8%, цікаве проведення часу – 21,1%, можливості працевлаштування – 16,5%, подяка від людей – 10,4%³. Так, було виявлено, що кожен п'ятий допомагав дітям (дитячим будинкам) або людям похилого віку (21,9%), займався громадською діяльністю (21,7%), фестивалями (18,3%), благодійністю (малозабезпечені та безпритульні – 16,4%), допомагав воїнам АТО та мешканцям зони АТО, внутрішньо переміщеним особам (11,7%), у сфері освіти

¹ Empowering young people and building their resilience: a new EU youth strategy (2018). *European Commission*. <<https://ec.europa.eu/youth/sites/youth/files/factsheet-youth-may2018-en.pdf>> (2019, лютий, 24).

² Глобальний молодіжний проект U-Report реалізується ГО «Українським інститутом соціальних досліджень імені Олександра Яременка» спільно з Представництвом Дитячого фонду ООН (ЮНІСЕФ) в Україні.

³ Ніцполь, С.І., Нестеренко, Є.О. (2018) Актуальні опитування: студентське самоврядування, волонтерство, гендерна рівність. *Ukrainian socium*, 1(64), 114.

(10,5%), хворим та донорством (6,9%), допомагав тваринам (5,3%), брав участь у спортивних заходах (4,4%), екологічних заходах та благоустрою міст (2,9%), надавав безкоштовні професійні послуги (1,8%)¹.

Наведена статистика підкреслює більшу активність української молоді в суспільному житті, обумовлену змінами в країні. Достатньо високий рівень активності молоді на місцевому рівні обумовлений зв'язком соціальних проблем з конкретними знайомими обличчями громадських діячів, воїнами, хворими дітьми, а також є близьким, зрозумілим та представлений конкретними людьми. Слушну думку висуває дослідниця Канавець М.В.: «...у реалізації молодіжної політики і визначенні найвідповідніших заходів має брати участь переважно саме молодь...не лише через громадські організації, але у вигляді неформальних молодіжних ініціатив, ...адже молодь є джерелом нових знань, ідей, можливостей, головним замовником на гідне майбутнє і головним стратегічним ресурсом держави»². І в цьому, на нашу думку, полягає потенціал розвитку місцевих громад та витоків місцевих ініціатив.

Згідно з Програмою «Молодь у дії на 2007-2013 роки», затвердженою Європейським парламентом та Радою Європи, основними цілями було визначено такі, як: сприяння «активному громадянству» молоді; розвиток молодіжної солідарності; виховання взаєморозуміння між народами через молодіжне середовище; підтримка молодіжної діяльності та можливостей організацій громадянського суспільства в молодіжній сфері; сприяння європейській кооперації у молодіжній політиці. Для досягнення зазначених цілей Програмою було визначено такі основні напрями, як: «Молодь для Європи» (підтримка молодіжної мобільності та проектів участі в демократичному житті); «Європейська волонтерська служба» (волонтерська робота в ЄС та поза його межами); «Молодь світу» (розвиток взаєморозуміння, обмін між країнами-партнерами програми); «Молодіжні працівники та системи підтримки» (підтримка діяльності молодіжних організацій в Європі); «Підтримка співробітництва в політиці» (організація діалогу між суб'єктами молодіжної політики)³. Вищезазначені напрями спрямовані на підтримку та навіть збільшення внеску молодіжного сегменту суспільства в управлінні спільними справами. Активізація напряму консолідації суспільства шляхом системного оновлення та модернізації як кадрового, так і організаційно-структурного наповнення публічного управління свідчить про збільшення значення та закріплення зміни соціального статусу молоді в управлінських процесах.

Стратегія молоді ЄС визначає рамки співпраці на 2010-2018 рр. та встановлює такі основні цілі: 1) забезпечення збільшення можливостей та їх рівність для молоді в сфері освіти та на ринку праці; 2) стимулювання молодих людей до активної участі в житті суспільства. У травні 2018 р. Єврокомісія висунула пропозицію для обговорення Ради ЄС у вигляді нової молодіжної стратегії ЄС на 2019-2027 рр. Нова стратегія ЄС для молоді ґрунтується на спеціальних ініціативах для молоді (заохочення неформального навчання, участі, добровільної діяльності, роботи молоді, мобільності та інформації) та міжгалузевих ініціативах, спрямованих на інтеграцію (врахування молодіжних проблем при формуванні, впровадженні та оцінці політики та дій в інших сферах, що значно впливають на молодь – освіта, зайнятість, здоров'я та добробут)⁴. Молодіжна стратегія ЄС пропонує ініціативи у восьми сферах: працевлаштування та підприємництва, соціальна затребуваність (зайнятість та подолання бідності), участь у громадському житті, освіта та навчання, здоров'я та добробут, волонтерська діяльність, молодь та світ, творчість та культура. Важливим акцентом є ініціативи, що базуються на крос-секторному взаєморозумінні в суспільстві та співпраці в молодіжній політиці. Фактично в такий спосіб молодь набуває іншого статусу – з об'єкта змін перетворюється на агента змін, діяльність якого набуває суб'єктного характеру. Забезпечення рівного

¹ Ніцполь, С.І., Нестеренко, Є.О. (2018) Актуальні опитування: студентське самоврядування, волонтерство, гендерна рівність. *Ukrainian socium*, 1(64), 115.

² Канавець, М.В. (2008) Молодіжна політика України в контексті створення внутрішніх передумов щодо вступу в Європейський Союз. *Державне управління: теорія та практика*, no. 1, 5. <http://academy.gov.ua/ej/ej7/doc_pdf/kanavec.pdf> (2018, грудень, 02).

³ Yourth in action Programme (valid as of 1 January 2013). *European Comission*. <<https://ec.europa.eu/youth/>> (2018, листопад, 30).

⁴ EU Yourth Strategy. *European Comission*. <https://ec.europa.eu/youth/policy/youth-strategy_en> (2018, листопад, 30).

доступу до форм громадянської участі та формування стабільних інституціональних механізмів реалізації прав та захисту інтересів постають найважливішими умовами для успішного впровадження таких змін та ініціатив.

На відміну від європейських програм з молодіжної політики, особливістю вітчизняної молодіжної політики, як вказує Є.І. Бородін, є домінування «вертикального розуміння крос-секторного співробітництва»¹. Дослідник обґрунтовує свою позицію більшим використанням у нормативно-правовому полі формувань, пов'язаних з координуючою роллю держави, та стверджує, що про горизонтальний вимір не йдеться. Проте у прикладному аспекті – молодіжних стратегіях і програмах, цей недолік виправлено. Самоврядування та реалізація активної громадянської позиції зараз активно формується в Україні.

Вітчизняні соціологічні дослідження фіксують зростання чисельності молоді, залученої до діяльності організацій громадянського суспільства. Так, у 1996 р. чисельність молодих людей у віці 18 – 35 років, які були активними членами громадянських організацій, становила 11%, то в 2011 р. цей показник дорівнював 21,5%, а за результатами 2015 р. – вже сягнув 37,0%. За даними соціологічного дослідження «Молодь України – 2015», участь хоча б в одному виді суспільної діяльності на рівні громади за останні 12 місяців брав кожен другий опитаний (54%). Найчастіше молоді люди були учасниками громадських ініціатив, спрямованих на підтримку: армії (36%), розвитку інфраструктури у місці проживання (19%), допомогу переселеним особам та/або жертвам воєнних дій (16%), допомогу дітям і дорослим у кризових ситуаціях (крім переселених осіб – відповідно, 16% і 15%), політичні акції та екологічні акції (відповідно, 14% та 13%)².

Однак у ряді досліджень (Ю.Савельєва³, О. Рахманова⁴) підкреслюються такі показники участі, характерні для США та Західній Європі, як нерівність доступу до ресурсів – грошей та освіти, насамперед; цінності та інститути громадянського суспільства. На відміну від провідних країн в Україні серед особливостей визначення соціальної ролі молоді в управлінських процесах визначають такі, як: по-перше, рівень освіти не відіграє вирішальної ролі на відміну від європейських країн, в яких рівень освіти пов'язується із більшою політичною, соціальною та громадською активністю; по-друге, «олігархічно контрольована участь» призвела до зміни цінностей в суспільстві як мотивів діяльності, обумовивши відхід від матеріалістичних цінностей до постматеріалістичних; по-третє, зберігається тенденція менш активної позиції жінок порівняно з чоловіками – «певна патріархальність гендерних відносин», характерні для постсоціалістичних суспільств, що, наприклад, зовсім нетипове для європейських країн розвинутої демократії; по-четверте, за даними рекрутингових компаній досить незвичним є молодий середній вік управлінців вищої ланки в Україні (близько 30 років) та гендиректорів (38 років), що пояснюється як особливостями формування соціальної верстви великих власників з партійної, господарської номенклатури, так і соціальної групи сучасних професійних менеджерів середнього віку як відповіді на запити вітчизняного ринку праці. Як вказує О.Рахманов, більшість топ-менеджерів українських компаній не мають досвіду перебування у політичному просторі країни або мають невеликий досвід державної діяльності на відміну від великих власників, що потребують політичного захисту надбаного за роки незалежності⁵.

Окрім запитів на публічне управління та ринку праці, достатньо великий вплив на формування реалізацію молодіжної політики відіграють обмеження місцевого значення. Фахівці

¹ Бородін, Є.І. (2016) Молодіжна політика та молодіжна робота в Україні: крос-секторний підхід. *Молодіжна політика та молодіжна робота: матеріали міжрегіональної наук.-практ. конф.* (м. Дніпро, 23 грудня 2016 р.). Дніпро, 3-6.

² *Формування та реалізація державної молодіжної політики в Україні в умовах децентралізації* (2017). Тернопіль: Тернограф, 75.

³ Савельєв, Ю. (2014). Чинники і взаємозв'язок політичної, громадянської та соціальної участі в європейських суспільствах. *Соціологія: теорія, методи, маркетинг*, 3 (липень – вересень), 56-72.

⁴ Рахманов, О. (2014). Соціально-демографічний портрет керівників великого бізнесу в Україні *Соціологія: теорія, методи, маркетинг*, 3 (липень – вересень), 168-176.

⁵ Рахманов, О. (2014). Соціально-демографічний портрет керівників великого бізнесу в Україні *Соціологія: теорія, методи, маркетинг*, 3 (липень – вересень), 175-176.

молодіжної сфери визнають ряд проблемних питань, що обмежують молодіжну участь на регіональному рівні:

– брак солідарності в суспільстві та спрямованості на взаємодопомогу і суспільний діалог та «неадекватність соціального включення мешканців певних регіонів»¹, недовіра молоді до органів державної влади²;

– нерозвинена практика залучення організацій громадянського суспільства до ухвалення рішень, що стосуються молоді³;

– відсутність дієвих механізмів впливу представників молоді на прийняття рішень на рівні територіальних громад, не впроваджується практика забезпечення відкритості процесу підготовки та прийняття управлінських рішень, зокрема їх попереднє обговорення, громадських обговорень⁴; у представників громадських об'єднань не сформована відповідальність щодо молодіжного представництва, низька культура комунікації, низька конкурентоспроможність молоді на ринку праці (низький соціальний статус)⁵ та пасивність щодо захисту власних інтересів⁶;

– молодіжні громадські організації не мають ефективних об'єднань для представництва інтересів молоді, координації діяльності, пасивність молоді⁷;

– відсутні постійно діючі майданчики для спілкування з владою, низька ефективність діяльності громадських і молодіжних рад⁸.

Під час встановлення та опису існуючої проблематики нами було проведено власне соціологічне дослідження щодо готовності місцевої регіональної спільноти до трансформації соціального статусу молоді в територіальних громадах з визначенням основних проблем, пов'язаних з формуванням та реалізацією молодіжної політики на місцевому рівні, залученням молоді до діяльності органів місцевого самоврядування, а також щодо форм та видів впливу молоді територіальних громад на діяльність органів місцевого самоврядування. Дослідження проводилося протягом вересня 2018 року та було націлено на регіональний вимір.

Із загальної кількості опитаних (134 особи), що представляли 4 області (Дніпропетровська, Миколаївська, Полтавська, Запорізька), більшість (125 осіб) були представниками територіальних громад Дніпропетровщини. З обласного рівня – 40 опитаних, районного – 42, територіальної громади – 39, об'єднаних територіальних громад – 11, з них: 128 – жінок та 7 чоловіків. Вікові категорії розділилися в такий спосіб: 17 – 25 років – 49 осіб; 25 – 30 років – 8 осіб; 30 – 35 років – 7 осіб; 35 – 40 років – 14; 40-45 років – 10; 45-50 років – 10; 50-55 років – 13; 55 років та старші – 23.

На питання «чи можливо змінити форми та методи діяльності органів місцевого самоврядування під впливом активної діяльності молоді?» було отримано такий рейтинг відповідей: можливо – 51; можливо частково завдяки ініціативам молоді – 46; можливо, але не достатньо розроблено шляхів для цього – 36. Отже, чітко можна визначити, що більшість вірить у можливість змін під впливом ініціатив молоді, тоді як третина вважає, що наявних інституціональних механізмів реалізації їх недостатньо.

На питання «чи залучається активна молодь до діяльності органів місцевого самоврядування в районі, громаді, в якій Ви мешкаєте?», та «що треба змінити?» було отримано наступні відповіді:

¹ *Формування та реалізація державної молодіжної політики в Україні в умовах децентралізації* (2017). Тернопіль: Тернограф.

² Канавець, М.В. (2008). Молодіжна політика України в контексті створення внутрішніх передумов щодо вступу в Європейський Союз. *Державне управління: теорія та практика*, 1, 4. <http://academy.gov.ua/ej/ej7/doc_pdf/kanavec.pdf> (2018, грудень, 02).

³ Каретна, О.О. (2012). *Механізми сучасної державної молодіжної політики України: еволюція та тенденції*: автореферат дис. ... к. політ.н.; 23.00.02. Одеса: Нац. ун-т «Одеська юридична академія».

⁴ Смельянова, Г. (2018). Формування політичної еліти скрізь призму елітарної інженерії. *European political and law discourse*, 5, 3, 164.

⁵ Fedorenko, N. (2017). Student youth of Ukraine: the value orientations in education and professional fields. *European political and law discourse*, 4, 2, 201-206.

⁶ Баглик, В.С. (2015). Підходи до формулювання поняття державної молодіжної політики як особливого напрямку діяльності української держави. *Теорія та практика державного управління*, вип. 1(48), 1-5.

⁷ Кульчій, І.О., Лебедін, Т.В. (2015). Аналіз програм розвитку державної молодіжної політики в Україні. *Молодий вчений*, 6(21), ч. 3 (червень), 120-121.

⁸ Бородін, Є.І., Літвінова, Н.М., Борисова, Ю.В. (2009). *Підвищення ефективності діяльності органів державного управління з питань молодіжної політики: регіональний аспект*. Київ: НАДУ.

залучається з ініціативи представників влади – 41; залучається завдяки ініціативам молоді – 39; залучається формально – 35, – та відповідно змін: створити можливості доступу молоді до процесів прийняття рішень на місцевому рівні (молодіжні слухання, громадські обговорення ініціатив молоді) – 72; збільшити інформаційно-просвітницьку роботу серед молоді та залучати її постійно – 36; надати переваги досвідченим професійним управлінцям – 18. Щодо неможливості змін відповіло 9 %. Окрім інтересу молодих людей до реального впливу на діяльність органів місцевого самоврядування, який є безсумнівним, слід відзначити суцільну прогалину щодо недоступності, непрозорості, незрозумілості управлінських процесів та суб'єктно-об'єктну заангажованість місцевих органів влади щодо сприйняття ініціатив молоді, їх невизнання цінними та гідними уваги представників влади.

Цікаві відповіді було отримано з приводу гендерної рівності в громадській активності на місцевому рівні. Так, на запитання «чи багато серед молоді жінок з активною позицією, що може вплинути на характер діяльності органів місцевого самоврядування?» були отримані такі відповіді: занадто мало, але вони могли б мати вплив (менше 5%) – 28; небагато, проте вони неактивні у сфері місцевого самоврядування (5-15%) – 27. Що стосується належності молодих жінок до активного молодіжного, громадського руху, спрямованого на розв'язання конкретних практичних проблем громади (16-25%) було отримано 37 позитивних відповідей; та достатньо, аби налагодити місцеве самоврядування (26-49%) – 26. Відповідей щодо молодих жінок, яких багато, але їм не цікаві місцеві проблеми, вони мають проблеми побутового характеру (більше 50%) – 13; не визначилися – 4. Вплив незначної кількості активної частини молодих жінок на місцевий розвиток дозволяє припустити, що рівень довіри до них є достатньо високим, більше того, на нашу думку, можна погодитися з тим, що простежуються певні лідерські позиції в молодіжному сегменті на рівні громади.

Наступне питання стосувалося готовності українського суспільства до збільшення представництва молоді у владі та політиці на місцевому рівні. Ми отримали такі відповіді: готово частково – 76; готово повністю – 25; не готове – 17; довіри слід навчати та привчати – 16; не визначилися – 1. На питання «Як Ви вважаєте, чи готове українське суспільство до збільшення представництва молодих жінок у владі та політиці на місцевому рівні?» були такі: готово частково – 67; готово повністю – 30; не готове – 20; довіри слід навчати та привчати – 17; не визначилися – 1.

Висновки. У підсумку слід відзначити, що більшість опитаних вважають, що форми і методи діяльності органів місцевого самоврядування під впливом активної громадянської позиції можливо змінити. Окрім того, така ж сама кількість опитаних вказує, що це можливо завдяки ініціативам молоді. При цьому перепоною залишається відсутність та незрозумілість інституційних механізмів, необізнаність щодо наявних, аби реалізувати ці ініціативи.

Щодо громадської участі молоді в управлінських процесах на рівні місцевого самоврядування думки розділилися. Вдалося встановити, що більшість опитаних переконані в ключовій координаційній ролі органів влади та формальній ролі молодіжних організацій. Третина респондентів наполягає на тому, що координаційна функція все ж таки належить молоді. Отже, на момент опитування молодь як рушійна сила для змін у місцевому самоврядуванні не розглядається та не сприймається саме у такій ролі. На нашу думку, цей факт можна пояснити наявністю ціннісного конфлікту в суспільстві – конфліктом поколінь, що пояснюється умовно двома групами цінностей: родинні (вірність, незалежність, діти, кар'єра) та ринкові (добробут, права людини, безпека)¹.

Стосовно гендерної рівності та готовності територіальних громад до сприйняття жінок як активних громадських діячів та посадовців слід відзначити позицію респондентів, що у загальному вигляді активних молодих жінок занадто мало, щоб вони могли відчутно впливати на діяльність органів місцевого самоврядування. Або вони є недостатньо активними, аби громади змогли відчутти результати їх діяльності. Проте на рівні громадських молодіжних рухів їх вплив у вирішенні конкретних практичних проблем громади є беззаперечним. Оскільки більшість питань місцевого рівня пов'язані саме із побутовим рівнем забезпечення родин, пошуком роботи та фінансовими проблемами, характерними для молодіжного сегменту сучасного суспільства.

Отже, як показало проведене нами опитування до збільшення представництва молоді на посадах органів місцевого самоврядування та в політиці локального рівня громади готові лише

¹ *Українське покоління Z: цінності та орієнтири: результати загальнонаціонального опитування* (2017). Київ: New Europe Center, 127-128. <http://neweurope.org.ua/wp-content/uploads/2017/11/Ukr_Generation_ukr_inet-2.pdf> (2019, березень, 02).

частково, так само як і до представництва жінок на місцевому рівні. Окрім цього, серед заходів опитані вказали три основні очікувані напрями змін ситуації: 1) створення можливостей доступу молоді до процесів прийняття рішень на місцевому рівні (молодіжні слухання, громадські обговорення ініціатив молоді, інші форми) – спрощення та інформування про механізми активної участі в управлінських процесах місцевого рівня та впровадження принципу рівного доступу до них; 2) посилення інформаційно-просвітницької роботи серед молоді та залучення її на постійній основі до вирішення практичних проблем громади; 3) пошук шляхів для встановлення та відновлення довіри в громаді, що безпосередньо пов'язане із питаннями інтеграції та консолідації українського суспільства.

References:

1. Empowering young people and building their resilience: a new EU youth strategy (2018). *European Commission*. <<https://ec.europa.eu/youth/sites/youth/files/factsheet-youth-may2018-en.pdf>> (2019, February, 24). [in English].
2. EU Youth Strategy. *European Commission*. <https://ec.europa.eu/youth/policy/youth-strategy_en> (2018, November, 30). [in English].
3. Fedorenko, N. (2017). Student youth of Ukraine: the value orientations in education and professional fields. *European political and law discourse*, vol. 4, iss. 2, 201-206. [in English].
4. Youth in action Programme (valid as of 1 January 2013). *European Commission*. <<https://ec.europa.eu/youth>> (2018, November, 30). [in English].
5. Baglyk, V.S. (2015). Pidhody do formulyuvannya ponyattya derzhavnoi molodizhnoi polityky yak osoblyvogo napryamu diyalnosti ukraïnskoyi derzhavy [Approaches to formulating the definition of the public youth policy as a specific activity's trend of Ukrainian state]. *Teoriya ta praktyka derzhavnogo upravlinnya* [Theory and practice of public administration], no. 1(48), 1-5 [in Ukrainian].
6. Borodin, Ye.I. (2016) Molodizhna polityka ta molodizhna robota v Ukraini: kros-sekturnyj pidxid [Youth policy and youth work in Ukraine: cross-sectoral approach]. *Molodizhna polityka ta molodizhna robota* [Youth policy and youth work in Ukraine]: materialy mizhregionalnoi nauk.-prakt. konf. (2016, December, 23). Dnipro, 3-6. [in Ukrainian].
7. Borodin, Ye.I., Litvinova, N.M., Borysova, Yu.V. (2009). *Pidvyshhennya efektyvnosti diyalnosti organiv derzhavnogo upravlinnya z pytan molodizhnoi polityky: regionalnyj aspekt* [Increasing the effectiveness of public administration bodies in youth policy: regional aspect]. Kyiv : NADU [in Ukrainian].
8. Yemelyanova, G. (2018). Formuvannya politychnoi elity skriz pryzmu elitarnoi inzheneriyi [Forming the political elite through the prism of elite engineering]. *European political and law discourse*, vol. 5, iss. 3, 164-167. [in Ukrainian].
9. Kanavecz, M.V. (2008). Molodizhna polityka Ukrainy v konteksti stvorennya vnutrishnix peredumov shhodo vstupu v Yevropejskij Soyuz [Ukraine's youth policy in the context of creating internal preconditions for joining the European Union]. *Derzhavne upravlinnya: teoriya ta praktyka* [Public Administration: Theory and Practice], no. 1, 5. <http://academy.gov.ua/ej/ej7/doc_pdf/kanavec.pdf> (2018, December, 02) [in Ukrainian].
10. Karetna, O.O. (2012). *Mexanizmy suchasnoi derzhavnoi molodizhnoi polityky Ukrainy: evolyuciya ta tendenciyi* [Mechanisms of modern state youth policy of Ukraine: evolution and tendencies]: avtoreferat of dissertation; 23.00.02. Odesa: Nacz. un-t «Odeska yurydychna akademiya» [in Ukrainian].
11. Kulchij, I.O., Lebedyn, T.V. (2015). Analiz program rozvytku derzhavnoi molodizhnoi polityky v Ukraini [Analysis of programs for the development of state youth policy in Ukraine]. *Molodyj vchenyj* [Young scientist], no. 6(21), p. 3 (June), 120-121. [in Ukrainian].
12. Niczpol, S.I., Nesterenko, Ye.O. (2018). Aktualni opytuvannya: studentske samovryaduvannya, volonterstvo, genderna rivnist [Topical polls: student self-government, volunteering, gender equality]. *Ukrainian socium*, no. 1(64), 112-119. [in Ukrainian].
13. Raxmanov, O. (2014). Socialno-demografichnyj portret kerivnykiv velykogo biznesu v Ukraini [Socio-demographic portrait of the heads of big business in Ukraine]. *Sociologiya: teoriya, metody, marketyng* [Sociology: theory, methods, marketing], no. 3 (July – September), 168-176. [in Ukrainian].
14. Savelyev, Yu. (2014). Chynnyky i vzayemozvyazok politychnoi, gromadyanskoi ta socialnoi uchasti v yevropejskix suspilstvax [Factors and the relationship between political, civic and social participation in European societies]. *Sociologiya: teoriya, metody, marketyng* [Sociology: theory, methods, marketing], no. 3 (July – September), 56-72. [in Ukrainian].
15. *Ukrayinske pokolinnya Z: cinnosti ta oriyentyry: rezultaty zagalnonacionalnogo opytuvannya* (2017) [Ukrainian generation Z: values and benchmarks: results of a nationwide poll]. Kyiv, 127-128. <http://neweurope.org.ua/wp-content/uploads/2017/11/Ukr_Generation_ukr_inet-2.pdf> (2019, March, 02) [in Ukrainian].
16. *Formuvannya ta realizaciya derzhavnoi molodizhnoi polityky v Ukraini v umovax decentralizaciyi* (2017) [Formation and realization of the state youth policy in Ukraine in conditions of decentralization]. Ternopil: Ternograf. [in Ukrainian].